

MOBİLYA SEKTÖRÜNDE ÇALIŞANLARIN İŞ GÜVENLİĞİ ALGILARI VE İŞ DOYUMU DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

İbrahim YILDIRIM^a, Kadri Cemil AKYÜZ^b, İlker AKYÜZ^c, Cumhuri ALEVLİ^d

*a, KTÜ, Orman Fakültesi, OEM Bölümü, Trabzon/TÜRKİYE,
b, KTÜ, Orman Fakültesi, OEM Bölümü, Trabzon/TÜRKİYE,
c, KTÜ, Orman Fakültesi, OEM Bölümü, Trabzon/TÜRKİYE,
d, KTÜ, Orman Fakültesi, OEM Bölümü, Trabzon/TÜRKİYE*

ibrahim@ktu.edu.tr, akyuz@ktu.edu.tr, iakyuz@ktu.edu.tr, cumhuralevli@ktu.edu.tr

Özet

Teknolojik gelişmelere bağlı olarak sanayileşmenin hızla artması beraberinde, çalışanların ve işverenlerin iş güvenliğine daha fazla önem vermesini gerekli kılmaktadır. Çalışanların sahip oldukları işi sevmeleri ve işten duydukları memnuniyetin artması dolaylı olarak iş güvenliğine verdikleri önemin artmasına neden olmaktadır. Çünkü çalışanlar zamanlarının büyük bir kısmını işyerlerinde geçirmekte ve imkânlarından faydalanmaktadırlar. Bu nedenle orman ürünleri sanayi sektöründe büyük bir istihdam payına sahip olan mobilya sektörü çalışma kapsamında ele alınmıştır. Mobilya sektöründe çalışanların iş güvenliği algıları ve iş doyumları hazırlanan bir anket çalışmasıyla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda iş güvenliği algısı ve iş doyumunu faktörlerinin bazı demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediği ve iş doyumunu düzeyleri ile iş güvenliği algısı arasında bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır.

Anahtar kelimeler: İş güvenliği algısı, iş doyumunu, mobilya sektörü

DETERMINATION OF WORK SATISFACTION LEVELS AND WORK SAFETY PERCEPTION FOR THE EMPLOYEES OF FURNITURE INDUSTRY

Abstract

Increased industrialization due to fast technological developments makes employees and employers pay more attention to the safety requirements. Employees having job like to work and increasing their satisfaction with the work indirectly leads to increase the importance given to occupational safety. Because, the employees spent their most of times in their workplaces and benefit from the opportunities. Therefore, furniture industry which have a large share of employment in forest products industry was evaluated in this study. Employees working in furniture industry perceptions to work safety perception and work satisfaction with a prepared survey. According to the findings, the perception of occupational safety and job satisfaction factors were investigated whether show difference based on demographic characteristics or not. Hence, the relationship was analyzed between work satisfaction levels and work safety perception.

Keywords: Work safety perception, work satisfaction, furniture industry

1. Giriş

Son yıllarda işletmeler açısından ihtiyaç olarak görülen iş güvenliği, iş tatmini, iş doyumunu gibi kavramların sebebi, insan merkezli yönetim anlayışının benimsenmeye başlanmış olmasındandır. Teknolojik gelişmelerle beraber sanayileşmenin hızlı bir şekilde büyümesi sonucu farklı üretim araçlarının iş yaşamına girmesi, iş kazalarını artırmıştır. İşletmeler arası rekabetin daha da kızıştığı bu dönemde iş güvenliği ve iş doyumunu kavramları üzerine projeler hazırlayıp uygulayanlar, rakiplerine göre bir adım önde olmaktadır. İş güvenliği, çalışanların iş veriminin artırılmasında, insana verilen değerin vurgulanmasında, toplumsal refah ve mutluluğunun artırılmasında ve dolayısı ile ülke ekonomisinin geliştirilmesinde önemli bir yere sahiptir.

İş güvenliği, işyerlerinde çalışanların işin yapılması ile ilgili ortaya çıkan tehlikelerden bedensel ve ruhsal olarak zarar görmemesi için alınması gerekli hukuki, teknik ve tıbbi önlemleri sağlamaya yönelik sistemli çalışmalar olarak ifade edilebilir [1].

İş güvenliği, işçilerin iş kazalarına uğramalarını önlemek amacı ile güvenli çalışma ortamını oluşturmak için alınması gereken tedbirler dizisine denir. İş güvenliğinde amaç, çalışanlara en yüksek seviyede sağlıklı ortam sağlamak, çalışma şartlarının olumsuz etkilerinden onları korumak, iş ve işçi arasında mümkün olan en iyi uyumu temin etmek, işyerlerindeki rizikoları tamamen ortadan kaldırmak veya zararları en aza indirmek, oluşabilecek maddi ve manevi zararları ortadan kaldırmak ve çalışma verimini arttırmaktır [2].

Sonuç olarak, iş sağlığı ve güvenliğini, “Çalışanların fiziksel, ruhsal ve sosyal iyilik hallerini en üst düzeye getirmek ve bu düzeyi sürdürmek, sağlıklarını gelebilecek olan zararları önlemek için gerekli ergonomi çalışmalarını yürütmek, iş görenleri fizyolojik ve psikolojik yeteneklerine uygun işlere yerleştirmek, güvenli ve rahat bir ortamda çalışmalarını sağlamaktır” diye tanımlayabiliriz [3].

İş doyumunu, bireyin işyerindeki bazı faktörlerden etkilenme durumuyla alakalıdır. Gösterilen çaba karşısında ödüllendirilmek iş doyumunu artırabileceği gibi, emeğin karşılığının alınmaması durumunda da iş doyumunu bakımından işçi olumsuz etkilenecektir [6].

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) istatistiklerine göre her 15 saniyede bir işçi hayatını kaybetmekte ve 160 işçi iş kazası yaşamaktadır. Son 10 yılda tüm ülkelerde iş kazalarında ölüm rakamları aşağı inerken, (ILO) istatistiklerine göre Türkiye’de yükselmeye devam etmektedir [4].

İş güvenliği unsurları pek çok araştırmacı tarafından değişik faktörler şeklinde ele alınmış ve bu nedensellik unsurlarının değerlendirilmesi hususunda farklılıklar ortaya çıksa da iş güvenliğinde insan faktörü, sistem faktörü ve sistem- insan etkileşimi önem arz etmektedir.

İş kazalarının işyeri büyüklüklerine göre dağılımı incelenince dağılımın küçük işyerlerinde yığıldığı ortaya çıkmaktadır. İş güvenliğinin sağlanmasında ileri teknoloji kullanılması, otomasyona geçilmesi ve makinelerin standartlara uygun olmasının yanında mutlaka koruyucularının da bulunması gereklidir. Yapılan işe uygun kişisel koruyucular kullanılmalıdır [5].

İş güvenliği önlemleri insanın doğasının doğurduğu hatalara değil, nesnel ve teknik nedenlere yönelik olmalıdır. Çalışanların en dikkatsiz halinde bile kaza yapmasına olanak bırakmayacak koşullar sağlanmalıdır. İş güvenliğinde, önce güvenlik ve sağlık, sonra ürün ve makine düşünülmesi, çalışanların yaşamı ve sağlığı ana amaç olmalıdır [6].

İş kazaları konusunda ABD’de çalışmalar yürüten önemli kuruluşlardan olan “National Safety Council”ün verilerine göre iş kazalarının %18’i mekanik etkenlere, %19’u çalışanlara ve %63’ü mekanik ve çalışanların birlikte etkisiyle meydana gelmektedir. Yine aynı ülkede bu alanda çalışma yapan kamu kuruluşlarından biri olan “Department of Labor and Industry of The State of Pennsylvania” ise; iş kazalarının %3’ünün mekanik faktörlerden, %2’sinin çalışanlara bağlı faktörlerden ve %95’inin de bunların birlikte etkisinden kaynaklandığını ileri sürmektedir [7].

Sektörel olarak incelendiğinde, madencilik ve taş ocakçılığı sektöründe iş kazası geçirenlerin oranı %10,4 olarak hesaplanmıştır. Tarım, ormancılık ve balıkçılık sektöründe ise bu oran %2 civarındadır [7].

Eğitim durumuna göre incelendiğinde lise altı eğitim görenler daha fazla iş kazasına maruz kalmaktadırlar. Yükseköğrenim görmüş kişilerde iş kazaları oranı en az seviyededir. 2007 yılında 25-34 arası yaş grubu, 2013’te ise 35-54 arası yaş grubu çalışan daha fazla iş kazası yaşamıştır. Meslek gruplarına göre bakıldığında “Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar” ve “Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar” daha fazla iş kazası yaşamışlardır [7].

İş tatmini çok dinamik bir tutumdur. Yükselmesi ya da düşmesi farklı değişkenlere bağlı olarak çok hızlı olabilir. Bu durumda çalışanların yaşı, örgütteki pozisyonları, eğitim seviyeleri, meslekteki çalışma süreleri gibi birçok değişken göz önünde bulundurulmalıdır [8].

Çalışanların iş doyumunu öğrenmek ve geliştirmek birçok örgütsel yarar da sağlamaktadır. İş tatmini araştırmaları, çalışan problemlerinin tespiti, iş hakkındaki genel tutumun geliştirilmesi, örgüt içi iletişimin düzenlenmesi, eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi, değişimin planlanması ve yönetimi gibi konulara ışık tutması açısından büyük örgütsel yararlar sağlamaktadır [8].

Sonuç olarak, iş tatminine verilen önem, rekabet ortamı içinde güvenilebilecek önemli bir kaynak olan insan kaynağının gelişimi ve mutluluğuna katkıda bulunması açısından araştırmaya değer bir tutum olarak değerlendirilebilir. Özellikle günümüzün ezeli rekabet ortamında görevler değişmekte, organizasyonlar küçülmekte ve daha dinamik bir yapıya doğru zorlanmaktadır. Bu şartlarda yöneticilerin değişimleri başarı ile tamamlayabilmeleri için akıllıca düşünceleri gerekmektedir. Organizasyonların yaşayabilmeleri için bünyelerindeki bireyleri düşünceleri kritik bir nokta olmaktadır. Günümüzde ve gelecekte uyumlu, beraber çalışabilen, değişimi kabul etmeğe arzulu ve beraberce verimli çalışabilecek iş görenlere ihtiyaç olacaktır [8].

Türkiye, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ülkeleri arasında iş kazalarının en yüksek olduğu ülkelerden birisidir. OECD ülkeleri arasında Amerika'dan sonra en fazla ölümcül iş kazasının gerçekleştiği ülke Türkiye'dir [9].

Çalışanların iş güvenliği algı düzeylerini belirlemek amacıyla Williamson ve arkadaşları[10] tarafından (1997) tarafından geliştirilen "İGÖ İş Güvenliği Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışanların iş doyumları ise İncir (1990)[11] tarafından geliştirilmiş olan "İDÖ İş Doyumu Ölçeği" ile belirlenmiştir.

2. Materyal ve Metot

Çalışmada mobilya endüstrisinde çalışanların iş güvenliği algıları ve iş doyumunu düzeylerinin belirlenmesi esas alınmıştır. Bu bağlamda Türkiye genelinde mobilya endüstrisinde değişik kademelerde çalışan toplam 911 personel tesadüfi yöntemle araştırma kapsamına alınarak anket çalışması uygulanmıştır. Anket sonuçları SPSS 22.0 istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Ankette 32 adet iş güvenliği algısı, 35 adet iş doyumunu düzeylerini belirlemeye yönelik iki ölçek ve 11 adet de demografik özelliklere ait sorular bulunmaktadır. Demografik özellikler haricindeki soruların tümü beşli likert tipi ölçek kullanılarak uygulanmış olup 1: Hiç katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kısmen katılıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Tamamen katılıyorum şeklinde ifade edilmektedir. Bu ölçeğin güvenilirliği Cronbach alpha (α) katsayısı ile ölçülmüştür.

Mobilya endüstrisinde çalışan bireylerin, iş güvenliği algıları ve iş doyumunu düzeylerine ilişkin elde edilen verilerin, demografik değişkenler bakımından farklılık arz edip etmedikleri bağımsız iki örnek t-testi ve basit varyans analizi yardımıyla analiz edilmektedir. Basit varyans analizi sonucunda grup ortalamaları arasında farklılık olması halinde hangi grubun farklı olduğunun belirlenmesinde Post-Hoc testlerinden Duncan testi kullanılmaktadır. Ayrıca çalışanların iş güvenliği algıları ve iş doyumunu düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı korelasyon analiziyle belirlenmektedir.

Güvenilirlik analizi, daha önceden belirlenmiş bir ölçek türüne göre hazırlanmış ankete verilen yanıtların tutarlılığını ölçmektedir. Ölçek güvenilirliğini hesaplamada Cronbach alpha (α) katsayısı kullanılmıştır. 0 ile 1 arasında değer alan bu katsayı ağırlıklı standart değişim ortalamasıdır ve bir ölçekteki k sorunun varyansları toplamının genel varyansa oranlanması ile elde edilir. Bu katsayının 0,60 ile 0,80 arasında olması ölçeğin oldukça güvenilir, 0,80 ile 1 arasında olması ise yüksek derecede güvenilir olduğunu ifade etmektedir [12].

3. Bulgular ve Tartışma

Yapılan analiz sonuçlarına göre iş güvenliği ölçeğine ait 32 sorunun cronbach alpha (α) katsayısı 0,876, iş doyumuna ölçeğine ait 35 sorunun ise cronbach alpha (α) katsayısı 0,878 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlarda ölçeğin oldukça yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir. Çalışmada elde edilen demografik özelliklere ilişkin ayrıntılı veriler Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1. Demografik özelliklere ilişkin veriler

Değişken		Adet	%	Değişken		Adet	%
Cinsiyet	Erkek	755	82,9	Eğitim	İlkokul	166	18,2
	Kadın	156	17,1		Ortaokul	230	25,2
Medeni hal	Evli	509	55,9		Lise	324	35,6
	Bekâr	338	37,1		Önlisans	86	9,4
	Boşanmış	64	7,0		Üniversite	95	10,4
Yaş	21 yaş altı	87	9,5		Lisansüstü	10	1,1
	21-25 yaş	199	21,8	Toplam iş tecrübesi	1-5 yıl	315	34,6
	26-35 yaş	344	37,8		6-10 yıl	256	28,1
	36-45 yaş	204	22,4		11-15 yıl	171	18,8
	45 yaş üzeri	77	8,5		16-20 yıl	93	10,2
Gelir	1000 TL altı	321	35,2		20 yıl üstü	76	8,3
	1000-1500 TL	318	34,9	Mevcut işletmedeki iş tecrübesi	1-5 yıl	579	63,6
	1500-2000 TL	150	16,5		6-10 yıl	241	26,5
	2000 TL üstü	66	7,2		11-15 yıl	59	6,5
Kadro	İşçi	699	76,7		15 yıl üstü	32	3,5
	Teknisyen	80	8,8	İş güvenliği eğitimi alma	Evet	657	72,1
	Uzman	70	7,7		Hayır	254	27,9
	Mühendis	62	6,8	İş güvenliği konusunda yeterli donanıma sahip olma	Evet	644	70,7
Aldığı iş güvenliği eğitiminden memnuniyet	Evet	449	49,3		Hayır	238	26,1
	Hayır	190	20,9		Kısmen	29	3,2
	Kısmen	272	29,9				

Tablo 1 incelendiğinde ankete katılan çalışanların yaklaşık %83’ü erkek, %56’sı evli, %60’ı 21-35 yaş grubunda, %61’i ortaokul ve lise mezunu, %63’ü 1-10 yıl arası toplam iş tecrübesine ve %64’ü 1-5 yıl arası mevcut çalıştıkları işletmede ve %77’si işçi olarak çalışmaktadır. Ayrıca %72’si iş sağlığı ve iş güvenliği eğitimi aldıklarını, %50’si aldıkları bu eğitimden memnun olduğunu ve %71’i kendisini iş güvenliği konusunda yeterli donanıma sahip olarak ifade etmişlerdir.

Yapılan korelasyon analizi sonucu iş güvenliği algısı ve iş doyumunu düzeyleri arasındaki ilişki pozitif yönlü ve %59,8 olarak tespit edilmiştir ($p < 0,01$). İş güvenliği algısı arttıkça iş doyumunu seviyesi de artmaktadır. İki değişken arasındaki korelasyon katsayısı 0,50-0,70 arasında ise orta seviyede ilişki var denilmektedir (12).

İş güvenliği algısı ve iş doyumunu düzeyi faktörlerinin cinsiyet değişkeni bakımından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği bağımsız iki örnek t-testi ile analiz edilmiş olup sonuçlar Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2. İş güvenliği ve iş doyumunu faktörlerinin cinsiyet bakımından bağımsız iki örnek t-testi sonuçları

Faktörler	Cinsiyet	Adet	Ortalama	Standart Sapma	F	P
İş güvenliği	Erkek	755	3,570	0,508	1,093	0,089
	Kadın	156	3,646	0,489		
İş doyumunu	Erkek	755	3,660	0,467	0,003	0,547
	Kadın	156	3,685	0,480		

Tablo incelendiğinde her iki faktöründe cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Cinsiyet bakımından iş doyumunu ölçeğine verilen cevapların ortalamaları birbirine çok yakın çıkmaktadır. Her iki faktörde de kadınların ortalamaları erkeklerden daha yüksek çıkmaktadır.

İş güvenliği algısı ve iş doyumunu düzeyi faktörlerinin iş sağlığı ve iş güvenliği eğitimi alma durumları bakımından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği bağımsız iki örnek t-testi ile analiz edilmiş olup sonuçlar Tablo 3’de verilmektedir.

Tablo 3. İş güvenliği ve iş doyumunu faktörlerinin iş sağlığı ve iş güvenliği eğitimi alma durumları bakımından bağımsız iki örnek t-testi sonuçları

Faktörler	İş güvenliği eğitimi alma	Adet	Ortalama	Standart Sapma	F	P
İş güvenliği	Evet	657	3,621	0,504	0,072	0,000
	Hayır	254	3,486	0,497		
İş doyumunu	Evet	657	3,705	0,475	3,919	0,000
	Hayır	254	3,558	0,436		

Tablo incelendiğinde her iki faktöründe iş sağlığı ve iş güvenliği eğitimi alma durumları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Her iki faktörde de eğitim alanların ortalamaları almayanlardan daha yüksek çıkmaktadır.

İş güvenliği algısı ve iş doyumu düzeyi faktörlerinin medeni hal bakımından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği basit varyans analizi ile incelenmiş olup sonuçlar Tablo 4’de verilmektedir.

Tablo 4. İş güvenliği ve iş doyumu faktörlerinin medeni hal bakımından basit varyans analizi sonuçları

Faktörler	Medeni hal	Adet	Ortalama	Standart Sapma	F	P
İş güvenliği	Evli	509	3,574	0,542	2,897	0,056
	Bekâr	338	3,569	0,467		
	Boşanmış	64	3,730	0,354		
İş doyumu	Evli	509	3,672	0,483	3,108	0,045
	Bekâr	338	3,630	0,454		
	Boşanmış	64	3,784	0,418		

Tablo incelendiğinde iş doyumu faktörünün medeni hal bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farklılığı Duncan testi ile analiz ettiğimizde boşanmışlar diğer iki gruptakilerden daha yüksek bir ortalama ile farklı bir grupta yer almaktadır.

İş güvenliği algısı ve iş doyumu düzeyi faktörlerinin yaş değişkeni bakımından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği basit varyans analizi ile incelenmiş olup sonuçlar Tablo 5’de verilmektedir.

Tablo 5. İş güvenliği ve iş doyumu faktörlerinin yaş bakımından basit varyans analizi sonuçları

Faktörler	Yaş	Adet	Ortalama	Standart Sapma	F	P
İş güvenliği	21 yaş altı	87	3,490	0,369	4,288	0,002
	21-25 yaş	199	3,630	0,502		
	26-35 yaş	344	3,622	0,514		
	36-45 yaş	204	3,583	0,507		
	45 yaş üzeri	77	3,398	0,559		
İş doyumu	21 yaş altı	87	3,570	0,365	2,742	0,028
	21-25 yaş	199	3,689	0,475		
	26-35 yaş	344	3,707	0,466		
	36-45 yaş	204	3,646	0,518		
	45 yaş üzeri	77	3,562	0,409		

Tablo incelendiğinde her iki faktöründe yaş değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Bu farklılığı Duncan testi ile analiz ettiğimizde iş güvenliği faktöründe üç grup oluşmaktadır. 21-25 ve 26-35 yaş arasındakiler tamamen 46 ve üzeri yaşındakilerden tamamen farklı bir grupta bulunmaktadır. 20 ve altı yaşındakiler 46 ve üzeri

yaşındakilerle bir grupta aynı zamanda 36-45 arası yaş grubundakilerle de bir grupta yer almaktadır. 36-45 yaş grubu arasında bulunanlar aynı zamanda 21-25 ve 26-35 yaş grubunda bulunanlar ile aynı grupta yer almaktadırlar. İş doyumu faktöründe iki grup oluşmaktadır. 36-45 yaş arasındakiler hem 21-25, 26-35 yaş arasındakilerle bir grup hem de diğer iki yaş grubundakilerle bir grupta yer almaktadırlar.

İş güvenliği algısı ve iş doyumu düzeyi faktörlerinin eğitim değişkeni bakımından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği basit varyans analizi ile incelenmiş olup sonuçlar Tablo 6'da verilmektedir.

Tablo 6. İş güvenliği ve iş doyumu faktörlerinin eğitim bakımından basit varyans analizi sonuçları

Faktörler	Eğitim	Adet	Ortalama	Standart Sapma	F	P
İş güvenliği	İlkokul	166	3,527	0,595	3,387	0,005
	Ortaokul	230	3,653	0,500		
	Lise	324	3,588	0,466		
	Önlisans	86	3,661	0,488		
	Üniversite	95	3,450	0,463		
	Lisansüstü	10	3,375	0,460		
İş doyumu	İlkokul	166	3,646	0,520	1,304	0,260
	Ortaokul	230	3,726	0,449		
	Lise	324	3,644	0,482		
	Önlisans	86	3,672	0,480		
	Üniversite	95	3,624	0,365		
	Lisansüstü	10	3,525	0,322		

Tablo incelendiğinde iş güvenliği faktörünün eğitim değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu farklılığı Duncan testi ile analiz ettiğimizde iki grup oluşmaktadır. Lise, ilkokul ve üniversite mezunları lisansüstü mezunları ile bir grupta aynı zamanda da ortaokul ve önlisans mezunları ile bir grupta bulunmaktadır.

İş güvenliği algısı ve iş doyumu düzeyi faktörlerinin toplam iş tecrübesi bakımından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği basit varyans analizi ile incelenmiş olup sonuçlar Tablo 7'de verilmektedir.

Tablo 7. İş güvenliği ve iş doyumu faktörlerinin toplam iş tecrübesi bakımından basit varyans analizi sonuçları

Faktörler	Toplam iş tecrübesi	Adet	Ortalama	Standart Sapma	F	P
İş güvenliği	1-5 yıl	315	3,579	0,471	4,313	0,002
	6-10 yıl	256	3,670	0,523		
	11-15 yıl	171	3,580	0,495		
	16-20 yıl	93	3,461	0,524		
	20 yıl üstü	76	3,467	0,539		
İş doyumu	1-5 yıl	315	3,630	0,441	3,719	0,005
	6-10 yıl	256	3,744	0,493		
	11-15 yıl	171	3,679	0,480		
	16-20 yıl	93	3,553	0,481		
	20 yıl üstü	76	3,641	0,421		

Tablo incelendiğinde her iki faktöründe toplam iş tecrübesi bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Bu farklılığı Duncan testi ile analiz ettiğimizde her iki faktörde de iki grup oluşmaktadır. İş güvenliği faktöründe 1-5 yıl ve 11-15 yıl arası çalışanlar 6-10 yıl arası çalışanlarla bir grupta aynı zamanda diğer iki yaş gruplarıyla da bir grupta yer almaktadırlar. İş doyumu faktöründe ise 1-5 yıl ve 20 yıl üstü çalışanlarla 16-20 yıl arası çalışanlarla bir grupta aynı zamanda diğer iki yaş gruplarıyla da bir grupta yer almaktadırlar.

İş güvenliği algısı ve iş doyumu düzeyi faktörlerinin mevcut işletmedeki iş tecrübesi bakımından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği basit varyans analizi ile incelenmiş olup sonuçlar Tablo 8’de verilmektedir.

Tablo 8. İş güvenliği ve iş doyumu faktörlerinin mevcut işletmedeki iş tecrübesi bakımından basit varyans analizi sonuçları

Faktörler	Mevcut işletmedeki iş tecrübesi	Adet	Ortalama	Standart Sapma	F	P
İş güvenliği	1-5 yıl	579	3,568	0,505	2,370	0,069
	6-10 yıl	241	3,630	0,515		
	11-15 yıl	59	3,642	0,419		
	15 yıl üstü	32	3,412	0,553		
İş doyumu	1-5 yıl	579	3,644	0,461	3,574	0,014
	6-10 yıl	241	3,738	0,461		
	11-15 yıl	59	3,639	0,475		
	15 yıl üstü	32	3,511	0,598		

Tablo incelendiğinde iş doyumu faktörünün mevcut işletmedeki iş tecrübesi bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Bu farklılığı Duncan testi ile analiz ettiğimizde iki grup oluşmaktadır. 11-15 yıl ve 1-5 yıl arası çalışanlar 6-10 yıl arası çalışanlarla bir grup aynı zamanda 15 yıl üstü çalışanlarla da aynı grupta yer almaktadırlar.

İş güvenliği algısı ve iş doyumu düzeyi faktörlerinin gelir değişkeni bakımından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği basit varyans analizi ile incelenmiş olup sonuçlar Tablo 9’da verilmektedir.

Tablo 9. İş güvenliği ve iş doyumu faktörlerinin gelir bakımından basit varyans analizi sonuçları

Faktörler	Gelir	Adet	Ortalama	Standart Sapma	F	P
İş güvenliği	1000 TL altı	321	3,632	0,502	1,559	0,198
	1000-1500 TL	318	3,559	0,498		
	1500-2000 TL	150	3,614	0,486		
	2000 TL üstü	66	3,536	0,430		
İş doyumu	1000 TL altı	321	3,714	0,494	0,687	0,560
	1000-1500 TL	318	3,689	0,443		
	1500-2000 TL	150	3,664	0,450		
	2000 TL üstü	66	3,642	0,372		

Tablo incelendiğinde her iki faktöründe gelir değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

İş güvenliği algısı ve iş doyumu düzeyi faktörlerinin kadro değişkeni bakımından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği basit varyans analizi ile incelenmiş olup sonuçlar Tablo 10’da verilmektedir.

Tablo 10. İş güvenliği ve iş doyumu faktörlerinin kadro bakımından basit varyans analizi sonuçları

Faktörler	Kadro	Adet	Ortalama	Standart Sapma	F	P
İş güvenliği	İşçi	699	3,584	0,501	1,071	0,361
	Teknisyen	80	3,650	0,543		
	Uzman	70	3,584	0,554		
	Mühendis	62	3,496	0,441		
İş doyumu	İşçi	699	3,670	0,470	0,196	0,899
	Teknisyen	80	3,645	0,515		
	Uzman	70	3,658	0,511		
	Mühendis	62	3,630	0,339		

Tablo incelendiğinde her iki faktöründe kadro değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

İş güvenliği algısı ve iş doyumu düzeyi faktörlerinin iş güvenliği konusunda yeterli donanıma sahip olma değişkeni bakımından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği basit varyans analizi ile incelenmiş olup sonuçlar Tablo 11’de verilmektedir.

Tablo 11. İş güvenliği ve iş doyumu faktörlerinin iş güvenliği konusunda yeterli donanıma sahip olma değişkeni bakımından basit varyans analizi sonuçları

Faktörler	İş güvenliği konusunda yeterli donanıma sahip olma	Adet	Ortalama	Standart Sapma	F	P
İş güvenliği	Evet	644	3,628	0,504	8,879	0,000
	Hayır	238	3,470	0,496		
	Kısmen	29	3,516	0,476		
İş doyumu	Evet	644	3,709	0,479	12,084	0,000
	Hayır	238	3,537	0,433		
	Kısmen	29	3,721	0,348		

Tablo incelendiğinde her iki faktöründe iş güvenliği konusunda yeterli donanıma sahip olma değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Bu farklılığı Duncan testi ile analiz ettiğimizde her iki faktörde de iki grup oluşmaktadır. İş güvenliği faktöründe kısmen diyenler hem evet diyenlerle hem de hayır diyenlerle bir grupta yer almaktadırlar. İş doyumu faktöründe ise hayır diyenler diğerlerinden farklı bir grupta yer almaktadır.

İş güvenliği algısı ve iş doyumu düzeyi faktörlerinin aldığı iş sağlığı ve iş güvenliği eğitiminden memnuniyeti bakımından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği basit varyans analizi ile incelenmiş olup sonuçlar Tablo 12’de verilmektedir.

Tablo 12. İş güvenliği ve iş doyumu faktörlerinin aldığı iş sağlığı ve iş güvenliği eğitiminden memnuniyeti bakımından basit varyans analizi sonuçları

Faktörler	Aldığı iş güvenliği eğitiminden memnuniyet	Adet	Ortalama	Standart Sapma	F	P
İş güvenliği	Evet	449	3,640	0,540	14,079	0,000
	Hayır	190	3,415	0,471		
	Kısmen	272	3,608	0,441		
İş doyumu	Evet	449	3,704	0,488	8,260	0,000
	Hayır	190	3,543	0,428		
	Kısmen	272	3,684	0,451		

Tablo incelendiğinde her iki faktöründe aldığı iş sağlığı ve iş güvenliği eğitiminden memnuniyeti bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Bu farklılığı Duncan testi ile analiz ettiğimizde her iki faktörde de iki grup oluşmaktadır. Hem iş güvenliği faktöründe hem de iş doyumunu faktöründe hayır diyenler diğerlerinden farklı bir grupta yer almaktadır.

4. Sonuçlar ve Öneriler

Yapılan bu çalışmada Türkiye mobilya endüstrisinde çalışanların iş güvenliği algısı ve iş doyumunu seviyelerinin ilişki durumu ve ele alınan çeşitli demografik değişkenler bakımından nasıl farklılaştığı tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan çalışanların yaklaşık %72'si iş sağlığı ve iş güvenliği eğitimi aldıklarını ve yine aynı oranda çalışanın kendilerini iş güvenliği konusunda yeterli donanıma sahip olduğunu ancak %50'si aldıkları bu eğitimden memnun olmadıklarını ifade etmektedirler.

İş sağlığı ve iş güvenliği eğitimi alanlar ile almayanlar, gerek iş güvenliği algıları gerekse iş doyumunu düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Her iki faktörde de eğitim alanların iş güvenliği algıları ile doyum seviyeleri daha yüksek seviyede tespit edilmiştir.

Çalışanların yaş değişkenleri bakımından durumları irdelendiğinde 21-45 yaş arasında bulunanların iş doyumunu seviyesi ve iş güvenliği algıları daha yüksek çıkmaktadır. Eğitim seviyeleri bakımından ise iş güvenliği algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmasına rağmen belirgin olarak artma veya azalma yönünde bir eğilim tespit edilememektedir.

Çalışmaya katılanlar toplam iş tecrübesi ve mevcut işletmede çalışma süreleri açısından değerlendirildiğinde 6-15 yıl arası çalışanların en fazla iş doyumunu seviyesi ve iş güvenliği algı düzeylerine sahip oldukları görülmektedir.

Ankete katılanların gelir seviyeleri ve kadro unvanlarına göre her iki faktörde de belirgin bir farkındalık tespit edilememiştir. Aldıkları iş güvenliği eğitiminden ve kendilerini bu konularda yeterli donanıma sahip görmeyenler diğerlerinden daha düşük seviyede bir ortalamaya sahiptirler.

Kaynaklar

- [1] Timuçin S, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği, Kazancı Hukuk Yayınları, 1985, Yayın No: 403, İstanbul.
- [2] URL-1 <http://www.guvenligi.com/is-guvenligi-nedir/> , 30 Ocak 2015.
- [3] Yasan G ve Küçük S, İş sağlığı ve Güvenliği – Risk Değerlendirme, Son Gelişmeler Işığında, İş Sağlığı ve Güvenliğinde Teknik ve Hukuki Boyut Eğitimi Notları, 2005, İstanbul Sanayi Odası Eğitimleri, s.4.
- [4] ILO, <http://www.ilo.org/global/topics/safety-and-health-at-work/lang--en/index.htm>, 11 Kasım 2013.
- [5] Atay F, Endüstri Alanında Çalışan Bireylerin İş Doyumu Düzeylerinin İş Güvenliği Algıları Açısından İncelenmesi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2006, Sakarya.
- [6] Camkurt MZ, Çalışanların Kişisel Özelliklerinin İş Kazalarının Meydana Gelmesi Üzerindeki Etkisi, TUHİS, İş Hukuku ve İktisat Dergisi, 2013, 24(6), 70-101.
- [7] TÜİK, İş Kazaları ve İşe Bağlı Sağlık Problemleri Araştırma Sonuçları, 2013.
- [8] Eren E, Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi, 1998, Beta Yayınları, İstanbul.
- [9] URL-1 <http://www.ankarastrateji.org/haber/turkiye-de-is-kazalari-ve-is-guvenligi-1280/>
- [10] Williamson A, Feyer AM, Cairns D and Biancotti D, The Development of a Measure of Safety Climate: The Role of Safety Perceptions and Attitudes, Safety Science, 1997, 25(1-3), 15-27.
- [11] İncir G, Çalışanların İş Doyumu Üzerine Bir İnceleme, 1990, MPM Yayınları:401, Ankara.
- [12] Kalaycı Ş, SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, 2009, Asil Yayın Dağıtım.